

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Ващука Олександра Сергійовича
на тему: «Розвиток інституту юридичної відповідальності в умовах
імплементации європейських стандартів прав людини», що подана на
здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право»
за спеціальністю 081 «Право»**

Дисертаційна робота Ващука Олександра Сергійовича на тему: «Розвиток інституту юридичної відповідальності в умовах імплементации європейських стандартів прав людини» була розглянута на засіданні міжкафедрального семінару, який було проведено 23 січня 2026 року, протокол №5.

Актуальність теми дослідження. Становлення сучасної правової системи України відбувається під вирішальним впливом процесів європейської інтеграції, що обумовлює необхідність переосмислення класичних доктринального розуміння інституту юридичної відповідальності.

Тривалий час у вітчизняній правовій доктрині юридична відповідальність інтерпретувалася переважно у межах позитивістської парадигми як форма державного примусу. Проте імплементация європейських стандартів прав людини актуалізує необхідність концептуального переосмислення інституту юридичної відповідальності у багатовимірному контексті: як нормативної конструкції, що втілює кореляцію між обов'язком та правом; як соціально-правового феномену у системі цінностей демократії, справедливості та людської гідності; як чинника формування правової доброчесності та інституційної довіри.

Проблемним залишається питання гармонізації традиційних для української правової системи підходів із європейськими орієнтирами, які зумовлюють розширення меж функціонального призначення юридичної відповідальності, підсилення її превентивної та відновлювальної складових, а також забезпечення її відповідності міжнародним зобов'язанням держави у сфері прав людини.

Сучасні виклики, пов'язані з воєнним станом, зростанням ролі конституційного контролю, посиленням вимог до публічної доброчесності, підсилюють потребу у встановленні нової парадигми юридичної відповідальності як правового та соціального феномену. Вирішення окреслених проблем має теоретико-прикладне значення, позаяк безпосередньо впливає на ефективність захисту прав людини, легітимність державної влади та довіру суспільства до державно-владних інституцій.

Таким чином, обрана тематика є актуальною як у науково-теоретичному, так і у практичному вимірі, оскільки дозволяє поєднати доктринальний аналіз юридичної відповідальності з потребами модернізації правової системи України відповідно до європейських стандартів прав людини.

Теоретичну базу дослідження проблематики розвитку інституту юридичної відповідальності в умовах імплементации європейських стандартів

прав людини становлять праці таких українських та зарубіжних учених як: І.Б. Аземша, О.М. Бандурка, Я.О. Берназюк, В.В. Берч, Ю.М. Бисага, С.В. Бобровник, І.В. Гловюк, С.В. Гончаренко, В.К. Грищук, Л.М. Дешко, Н.А. Загребельна, Є.С. Калюжна, О.Г. Коломієць, В.В. Корольова, О.В. Кресін, Н.М. Крестовська, В.В. Ладиченко, Н.Ю. Мельничук, Н.М. Оніщенко, О.В. Петришин, С.П. Погребняк, П.М. Рабінович, В.В. Середа, В.Б. Скоморовський, О.Ф. Скакун, Н.В. Степаненко, М.М. Терещук, А.А. Ткаченко, О.С. Ткачук, Л.М. Фальковська, Т.І. Фулей, М.І. Хавронюк, М.В. Цвік, В.М. Шаповал, А.Є. Шевченко, Ю.С. Шемшученко, Р.Б. Шишка, К.О. Шумакова, О.В. Щербанюк, Я. Ювсечко, K.W. Abbot, T. Adams, H. Arendt, W. Blackstone, E. Coke, K. Dzehtsiarou, A. Gallo, C. Grabenwarter, Jr.J. Henderson, B. Herbert, L. Oliver, J.A. Rawls, D. Spielmann, M.A. Strand, O. Tănase, A.D. Twerski, T. Webber, M. Weber, H. Wehberg, J.A. Weir та ін.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконана в межах Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки, що проголошує наукове забезпечення модернізації державно-правових відносин, сприяння утвердженню інституту прав людини та євроінтеграційному розвитку. Дослідження узгоджене з планом науково-дослідної роботи кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету ЗВО «Університет економіки та права «КРОК», а також відповідає пріоритетам сучасного етапу державного та галузевого розвитку правової науки.

3. Наукова новизна отриманих результатів

полягає у тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексним монографічним дослідженням інституту юридичної відповідальності в умовах імплементації європейських стандартів прав людини, у якому здійснено системне теоретико-методологічне обґрунтування його сутності, виявлено закономірності трансформації під впливом практики Європейського суду з прав людини та сформульовано концептуальні підходи до формування нової парадигми юридичної відповідальності.

У процесі здійсненого дослідження автором сформульовано низку наукових положень та висновків, що містять наукову новизну:

вперше:

- сформульовано авторське визначення юридичної відповідальності та запропоновано розглядати цей феномен як особливий правовий стан суб'єкта, що виявляється внутрішньому прийнятті зобов'язання відповідати за власні дії чи бездіяльність, орієнтуючись на засадничі принципи права, ідеали соціальної справедливості, публічної довіри та аксіологічні постулати правової держави; акцентовано, на відміну від класичних дефініцій, які редукують юридичну відповідальність до санкційної реакції держави на вчинене правопорушення, запропоноване осмислення передбачає розширене трактування відповідальності як проактивного, самоусвідомленого та конструктивного феномену, що функціонує одночасно в межах формального юридичного примусу та на основі внутрішньо прийнятих правових цінностей;

- вмотивовано, напрямками удосконалення інституту юридичної відповідальності за запропонованою парадигмою є такі: 1) добродібно-аксіологічний орієнтир – полягає у визнанні юридичної відповідальності як засобу втілення та матеріалізації цінностей, що лежать в основі правової держави, зокрема гідності особи, соціальної справедливості, рівності та публічної довіри; 2) конструктивно-відновний вектор – передбачає відновлення правової цілісності через репарацію порушеного права чи покарання та відновлення етичного і правового зв'язку між суб'єктом і суспільством; через механізми добровільного визнання помилки, відшкодування шкоди, публічного вибачення тощо, юридична відповідальність трансформується в інструмент відновлення легітимності поведінки суб'єкта у правовому полі; 3) превентивно-виховне спрямування (через саморефлексію) – у межах нової доктрини суть превенції полягає у формуванні у суб'єкта права внутрішньої мотивації дотримуватись норм, котра спирається на правову саморефлексію, коли суб'єкт оцінює свою потенційну поведінку крізь призму загальних інтересів, етичної виправданості та правового статусу; 4) комунікативна стратегія – полягає у тому, що юридична відповідальність, осмислена крізь призму добродісності, набуває комунікативного потенціалу та слугує механізмом правового діалогу між особою, суспільством і державою; 5) репутаційно-нормативний поступ – у сучасному публічному правовому просторі зростає роль репутації як форми нефінансової, але юридично значущої відповідальності; наголошено, синергетичний ефект вказаних напрямків розвитку інституту юридичної відповідальності дозволяє сформулювати триєдину модель відповідальності у правовій державі: а) превенція через саморефлексію, тобто уникнення порушення завдяки правовій свідомості; б) добродісне прийняття відповідальності не внаслідок санкції, а внаслідок внутрішньої мотивації; в) відновлення довіри та правового зв'язку через конструктивне реагування та комунікацію.

- констатовано, українська модель нормативної адаптації в умовах збройного конфлікту постає прикладом правової резилієнтності, що ґрунтується на водночас адаптивному та цілеспрямованому підході до євроінтеграції; поетапна гармонізація галузевого законодавства з положеннями Угоди про асоціацію з ЄС, рішеннями Європейського суду з прав людини, практикою Венеційської комісії та рекомендаціями інституцій Європейського Союзу через секторальні інструменти цілком відповідає вимогам правової передбачуваності та стабільності, а також формує доктринальну основу для подальшого оновлення конституційної ідентичності України у післявоєнний період; акцентовано, секторальна імплементація європейських стандартів є інституційною альтернативою конституційній ревізії;

- репрезентовано класифікацію рівнів прояву юридичної відповідальності, які формують цілісну модель правової реакції та самореалізації особи у правовій державі: 1) суб'єктивний рівень (внутрішнє прийняття відповідальності) – на цьому рівні відповідальність розглядається як внутрішній правовий стан особи, який характеризується: а) усвідомленням

обов'язку діяти згідно з правом і морально обґрунтованими очікуваннями суспільства; б) особистим визнанням власної причетності до правопорушення або недоброчесної поведінки (якщо така мала місце); в) мотивацією до доброчесної поведінки, правового самовиправлення та підтримання публічної довіри; 2) міжсуб'єктний рівень (відповідальність перед іншими) – охоплює сферу міжлюдських і соціальних відносин, у яких суб'єкт відповідає перед потерпілим або іншими учасниками правовідносин, громадськістю тощо; 3) інституційний рівень, котрий охоплює формалізований аспект відповідальності, зокрема: а) юридичний обов'язок нести санкцію за порушення правових норм; б) правову реакцію у формі судового чи адміністративного рішення; в) формалізоване визнання доброчесної поведінки через оцінювання, атестацію, відзнаку, відновлення повноважень тощо;

- розроблено мотиваційну градацію юридичної відповідальності та визначено такі її компоненти: 1) зовнішньо-примусова мотивація (негативна реактивність) – найнижчий рівень відповідальності, притаманний класичному санкційному підходу, за якого суб'єкт: а) не визнає своєї вини внутрішньо, але змушений діяти відповідно до примусу державної влади; б) виконує обов'язки виключно під загрозою покарання, без етичного осмислення порушення; в) демонструє пасивне, реактивне ставлення до норми права; 2) зовнішньо-визнана мотивація (позитивна реактивність), за якої суб'єкт: а) формально визнає факт порушення; б) виконує правовий обов'язок (наприклад, сплачує штраф, дає публічне вибачення тощо); в) мотивація все ще залишається зовнішньою, зумовленою репутаційними втратами, очікуваннями середовища або бажанням пом'якшити санкцію; 3) внутрішньо-етична мотивація (проактивна доброчесність) – рівень, котрий відповідає максимальному ступеню аксіологічної інтеграції юридичної відповідальності та передбачає, що особа: а) внутрішньо визнає відповідальність як морально-правовий обов'язок; б) діє не через страх або тиск, а тому що вважає відповідну поведінку єдино правомірною, гідною та відповідальною; в) демонструє доброчесну готовність до відновлення правової рівноваги, навіть у відсутності зовнішнього контролю;

удосконалено:

- класифікацію функцій інституту юридичної відповідальності, котрий у сучасній правовій доктрині розглядається як багатофункціональний механізм, здатний виконувати різноспрямовані завдання: 1) каральна функція – історично домінувала, однак поступово втратила виключний характер і розглядається у поєднанні з іншими функціональними складовими; 2) превентивна функція – орієнтована на усунення умов, які можуть призвести до правопорушень, та формування сталих моделей правомірної поведінки; має на меті запобігання правопорушенням як щодо конкретного суб'єкта (спеціальна превенція), так і серед інших осіб (загальна превенція); з цієї точки зору юридична відповідальність виконує поведінкову функцію стримування та є фактором, що впливає на правову мотивацію; 3) стабілізаційна функція – забезпечує системну впорядкованість правових відносин, підтримує послідовність та передбачуваність правового

регулювання, сприяє зниженню соціальної напруженості; виконує роль інституційного «амортизатора», що нейтралізує ризики правового нігілізму, перешкоджає виникненню самочинних способів захисту прав; особливо вагомю ця функція є в умовах соціальних трансформацій, збройного конфлікту або політичної нестабільності, коли держава через інститут юридичної відповідальності демонструє свою здатність зберігати контроль над суспільними процесами в межах легітимної правової форми; 4) регулятивна функція – визначає допустимі межі поведінки, упорядковує взаємодію учасників правовідносин; є імпліцитною характеристикою, яка не вимагає реалізації санкції для того, щоб впливати на суб'єктів права; 5) відновлювальна (компенсаційна) функція – спрямована на усунення негативних наслідків правопорушень і відновлення порушеного стану, що охоплює компенсацію завданої шкоди та поновлення юридичної рівноваги; б) виховна функція – формує правову культуру, зміцнює уявлення про обов'язковість норм права та підвищує рівень довіри до правових інститутів; не є безпосередньо санкційною за своєю природою, а має опосередкований вплив, позаяк реалізується через процес правозастосування, його публічну оцінку та соціальну реакцію на факт порушення правових норм; юридична відповідальність у цьому вимірі виконує роль нормативного маркера меж допустимої поведінки та демонструє суспільству цінності, які держава вважає непорушними;

- висновки, згідно яких суттєвим елементом сучасного європейського правового простору є концепт європейської правової ідентичності, який формується через уніфіковані стандарти захисту прав людини та особливе розуміння публічно-правової відповідальності держави; акцентовано, у цьому контексті юридична відповідальність виступає ключовим механізмом закріплення і захисту цінностей демократії, верховенства права та поваги до людської гідності; сам факт існування інституту юридичної відповідальності в системі європейського права набуває ідентифікаційної функції, що дозволяє розглядати юридичну відповідальність як маркер належності до спільного правового простору Ради Європи та Європейського Союзу; центральною засадою, яка обумовлює функціонування зазначеного механізму відповідальності, є принцип субсидіарності, відповідно до якого, первинна відповідальність за забезпечення і захист прав людини покладається на держави-учасниці, тоді як Європейський суд з прав людини відіграє роль інстанції, яка втручається лише у разі, якщо національні засоби захисту виявляються неефективними або непропорційними;

- наукові підходи щодо доктринального розуміння юридичної відповідальності держави відповідно до європейських стандартів та запропоновано вживати поняття «структурної відповідальності», яке окреслює відповідальність за конкретне порушення та за недоліки системного характеру в організації державної влади, її інституційної спроможності та правозастосовної практики; наголошено, у правовій доктрині вказане розуміння відповідальності є проявом еволюції від індивідуалізованого карального бачення до інституціоналізованої моделі відповідальності, що охоплює елементи профілактики, правової реформи,

належного врядування та підзвітності держави перед особою; за таких умов юридична відповідальність перетворюється на механізм нормативного оновлення держави, позаяк посилює зв'язок між міжнародними правозахисними зобов'язаннями та внутрішньою правовою політикою;

- бачення щодо подальшого поступу України у сфері протидії корупції, що потребує впровадження таких системних заходів:

а) посилення інституційної спроможності органів досудового розслідування та правосуддя через їх ресурсне, кадрове та аналітичне забезпечення;

б) забезпечення політичної незалежності, професійної компетентності та добросовісності працівників правоохоронних і судових органів;

в) формування прозорої системи моніторингу антикорупційних проваджень, а також невідворотності виконання відповідних судових рішень;

набули подальшого розвитку:

- наукові положення, відповідно до яких у широкому розумінні інститут юридичної відповідальності охоплює реактивну складову, пов'язану із застосуванням санкцій, та проактивну, яка реалізується через формування правових стандартів поведінки, створення інституційних умов для їх дотримання, а також забезпечення правової просвіти та формування в суспільстві високої правосвідомості; артикулювано, у цьому аспекті юридична відповідальність виступає як засіб реагування на протиправність та одночасно як складова правового виховання, що сприяє формуванню правової культури, внутрішнього переконання в необхідності дотримання правових норм і цінностей;

- висновки, згідно яких інститут юридичної відповідальності у вузькому розумінні можна визначити як відносно самостійне структурне утворення в системі галузевого права, яке охоплює сукупність правових норм, що безпосередньо регулюють порядок виникнення, реалізації та припинення юридичної відповідальності виключно у зв'язку з вчиненням правопорушення; наголошено, у цьому розумінні інститут юридичної відповідальності зосереджується на санкційній (репресивній) функції, а його предметом є деліктні правовідносини, тобто такі, що виникають між правопорушником і державою (або іншим уповноваженим суб'єктом) у результаті порушення норм права та передбачають застосування до правопорушника передбачених законом заходів державного примусу; акцентовано, запропоноване позиціонування не охоплює профілактичні, виховні чи регулятивні елементи правової політики, та акцентує увагу винятково на реакції держави на факт порушення права;

- наукові позиції, згідно яких інститут юридичної відповідальності в умовах сучасного правового розвитку поступово виходить за межі традиційного уявлення про нього як про суто внутрішньодержавний феномен; вплив практики ЄСПЛ, а також зростання ролі міжнародно-правових стандартів у сфері захисту прав і свобод людини зумовлюють переосмислення юридичної відповідальності як відкритої, багаторівневої конструкції, що функціонує у постійній взаємодії національних і наднаціональних правових систем; юридична відповідальність у сучасному

правовому дискурсі набуває статусу транскордонної правової конструкції, що постійно перебуває у розвитку під впливом європейських ціннісних орієнтирів, котра є живою, гнучкою та відкритою для подальшої еволюції правовою категорією.

- погляди, згідно яких практика ЄСПЛ має стійке доктринальне значення для переосмислення інституту юридичної відповідальності держави в умовах збройного конфлікту, позаяк дозволяє імплементувати принципи прав людини у механізми захисту прав внутрішньо переміщених осіб, жертв збройної агресії та цивільного населення окупованих територій; зауважено, у вітчизняному правозастосуванні прецеденти ЄСПЛ можуть і повинні бути використані як юридична основа для компенсації шкоди, фіксації порушень та побудови стратегії міжнародного правового захисту України, включно з міждержавними позовами, заявами до ЄСПЛ та конституційною інтерпретацією національного законодавства з урахуванням стандартів Конвенції;

- положення, відповідно до яких сучасна європейська концепція юридичної відповідальності, сформована під впливом прецедентної практики ЄСПЛ, характеризується відходом від традиційної санкційно-репресивної парадигми та утвердженням гуманістично-правозахисної моделі, центр якої становить особа з притаманною їй гідністю, її аксіологічне підґрунтя утворюють чотири принципи: 1) матеріальна справедливість – відображає спрямованість правозастосування на забезпечення пропорційності та рівноваги між інтересами особи та публічною владою, що унеможливує свавільне втручання у сферу прав людини; 2) правова передбачуваність – передбачає обов'язок держави забезпечувати чіткість, зрозумілість і стабільність правових норм, їх завчасне оприлюднення, а також єдність і послідовність судової практики, що дозволяє особі з достатнім ступенем розумної впевненості прогнозувати юридичні наслідки власної поведінки; 3) процесуальний паритет – закріплює вимогу рівності сторін у судовому процесі та їх реальних можливостей для реалізації права на захист, включно з доступом до доказів, правом бути заслуханим, поданням заперечень, участю у допиті свідків та отриманням правової допомоги; невиконання цієї вимоги підриває легітимність правосуддя та суспільну довіру до нього; 4) повага до людської гідності – постає нормативною категорією, що визначає межі допустимого державного примусу та становить ціннісне ядро європейського права; будь-яке притягнення до юридичної відповідальності має здійснюватися з безумовним урахуванням цього принципу.

4. Теоретичне значення результатів дисертації. У дисертації здійснено комплексне дослідження теоретико-правових аспектів розвитку інституту юридичної відповідальності в умовах імплементції європейських стандартів, що дозволило уточнити та поглибити наукові уявлення про її природу, функції та принципи в сучасному правовому просторі. Результати дослідження можуть слугувати основою для подальших розвідок у галузі теорії права, міжнародного права та прав людини, а також бути використаними при підготовці навчальних курсів із відповідних дисциплін. Таким чином, дисертаційне дослідження робить внесок у розвиток

юридичної науки, зокрема в частині теоретичного осмислення та концептуалізації юридичної відповідальності як багатофункціонального механізму захисту прав особи. Запропоновані висновки щодо структурної відповідальності держави та гуманізації заходів примусу мають істотне значення для вдосконалення національної правової доктрини. Сформована база принципів та стандартів сприяє розбудові ефективної моделі взаємодії особи з публічною владою на засадах права Європейського Союзу.

5. Практичне значення результатів дисертації. Викладені у дисертації пропозиції та висновки можуть бути використані у:

- науково-дослідній сфері – для подальшої розробки проблематики інституту юридичної відповідальності, уточнення його доктринальних засад та формування нових підходів до класифікації його функцій і принципів;

- правотворчій діяльності – під час удосконалення законодавства України у сфері прав людини, розробки проєктів законів і підзаконних актів, що забезпечують узгодження інституту юридичної відповідальності з європейськими стандартами;

- правозастосовній практиці – для підвищення ефективності діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері реалізації юридичної відповідальності з урахуванням практики Європейського суду з прав людини;

- навчальному процесі – при викладанні дисциплін «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Міжнародний захист прав людини», «Порівняльне правознавство» та у підготовці відповідних навчально-методичних матеріалів;

- практиці підвищення кваліфікації юристів та державних службовців – для формування сучасного бачення інституту юридичної відповідальності і його ролі у забезпеченні верховенства права та захисту прав людини.

6. Особиста участь автора в одержанні наукових і практичних результатів, що викладені в дисертаційній роботі. Дисертація є самостійною роботою. Висновки й положення наукової новизни одержані автором самостійно. Дисертантом було опубліковано 18 праць за темою дисертації.

Дисертаційне дослідження виконано на кафедрі теорії та історії держави і права Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК». Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії та історії держави і права Загребельна Наталія Анатоліївна. Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, рецензенти дійшли висновку, що дисертаційна робота Ващука О.С. є результатом самостійних досліджень і не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело. Дисертація характеризується єдністю змісту та відповідає діючим вимогам її оформлення.

7. Список опублікованих праць за темою дисертації. Основні наукові положення та результати дисертаційного дослідження було висвітлено у вісімнадцяти наукових працях, серед яких: 4 наукові статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань

України з присвоєнням категорії «Б», 1 стаття у наукометричній базі даних Scopus та 13 публікацій за матеріалами міжнародних, міжнародних науково-практичних та науково-практичних конференцій.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Статті у періодичних наукових фахових виданнях:

1. Ващук О. Тенденції розвитку наукових знань про юридичну відповідальність у системі права. Науково-виробничий журнал «Держава та регіони». 2023. № 2 (80). С. 6-11. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2023.2.1>

2. Ващук О.С. Вплив Конвенції та практики ЄСПЛ на правову доктрину: доктринальні засади. Наукові інновації та передові технології. 2025. №. 4 (44). С. 1550-1557. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-4\(44\)-1550-1557](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-4(44)-1550-1557)

3. Ващук О.С. Пропорційність як конвенційний стандарт юридичної відповідальності: аналіз критеріїв ЄСПЛ. Актуальні питання у сучасній науці. 2025. №. 4 (34) С. 588-594. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-4\(34\)-588-594](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-4(34)-588-594)

4. Ващук О.С. Принцип законності в системі юридичної відповідальності: європейські імперативи та національна адаптація. Наука і техніка сьогодні. 2025. №. 4 (45). С. 43-51. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-4\(45\)-43-51](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-4(45)-43-51)

Статті у наукометричній базі даних Scopus:

5. Oleksandr Vashchuk, Nataliia Zahrebelna, Andriy Dubovoy, Serhii Sadovyi, Alla Pyshna. Grundlagen of Legal Responsibility and Guaranteeing the Efficacy of Measures in Compliance with European Human Rights Standards. Yustisia Jurnal Hukum. Vol. 13 №. 2 (2024). Pp.189-209. DOI: <https://doi.org/10.20961/yustisia.v13i2.79537>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Ващук О.С. Справедливість як принцип юридичної відповідальності. Реалізація конституційного права на свободу пересування в умовах війни: правові стандарти та практичні можливості: матеріали міжнародної правової школи (м. Ужгород, 24 лютого 2023 р.).

7. Ващук О.С. Роль історичних чинників у формуванні інституту юридичної відповідальності. Наукові відкриття та фундаментальні наукові дослідження: світовий досвід: матеріали II Міжнародної наукової конференції (м.Вінниця, 5 травня 2023 р.). <https://archive.mcmd.org.ua/index.php/conference-proceeding/issue/view/05.05.2023/26>

8. Ващук О.С. Юридична відповідальність: поняття, види. Діяльність органів публічної влади України в умовах війни: пошуки оптимальних моделей: матеріали міжнародної правової школи (м. Ужгород, 11 травня 2023 р.). С. 21-23.

9. Ващук О.С. Особливості розвитку інституту юридичної відповідальності у епоху Середньовіччя. Міжнародний фактор перемоги

України над московією: правові, інституційні, матеріально-технічні складові матеріали міжнародної правової школи (м. Ужгород, 2 червня 2023 р.). Ужгород. 2023. С. 17-20.

10. Ващук О.С. Основні досягнення на шляху євроінтеграційного курсу України та значення гармонізації законодавства зі стандартами і вимогами Європейського Союзу. Global Society in Formation of New Security System and World Order: Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Internet Conference (м. Дніпро, 27-28 липня 2023 р.).

<http://www.wayscience.com/wp-content/uploads/2023/08/Conference-Proceedings-July-27-28-2023-1.pdf>

11. Ващук О.С. Міжнародні угоди та конвенції, спрямовані на розвиток інституту юридичної відповідальності. Інноваційні дослідження та перспективи розвитку науки і техніки у XXI столітті: Міжнародна науково-практична конференція до 30-річчя Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, 19 жовтня 2023 р.).

12. Ващук О.С. Міжнародно-правові стандарти права на життя. Міжнародна науково-практична конференція «Права людини в період збройних конфліктів» (м.Одеса, 3 листопада 2023 р.). С. 325-332.

13. Ващук О. Еволюція поглядів на інститут юридичної відповідальності в сучасному праворозумінні. О.Ващук, Н.Загребельна. VI Міжнародна конференція «Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку» (м. Київ, 05 грудня 2024 р.). Київ, 2024. КРОК. <https://conf.krok.edu.ua/SRE/SRE-2024/paper/view/2589>

14. Ващук О.С. Виклики реалізації положень Європейської конвенції з прав людини та рішень ЄСПЛ в Україні. Право людини на мир: доктрина та сучасні проблеми правового забезпечення: матеріали міжнародної правової школи,(м. Ужгород, 30 січня 2025 р.) Ужгород: Ужгородський національний університет, 2025. С. 25-28.

15. Ващук О.С. Початкові форми юридичної відповідальності та їх розвиток в античних державах. Правові проблеми мобільності в умовах надзвичайних режимів: конституційні, економічні, соціальні, культурні та духовні аспекти: матеріали міжнародної правової школи (м. Ужгород, 27 лютого 2025 р.) Ужгород: Ужгородський національний університет, 2025. С. 17-20.

16. Ващук О.С. Особливості розвитку інституту юридичної відповідальності у Новий час. Українська жінка в умовах війни: міждисциплінарний дискурс: матеріали міжнародної правової школи, м. Ужгород, 28 березня 2025 р. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2025. С. 16-20.

17. Ващук О.С. Нова парадигма юридичної відповідальності: концептуальні підходи. The 12th International scientific and practical conference «Science in the modern world: innovations and challenges» (August 7-9, 2025). Perfect Publishing, Toronto, Canada. 2025. С. 249-253.

